

14

ג ל י ו נ ר ת ל ע י ו ן ב מ ר ש ת ה ש ב ו ע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ. שנת הארבע עשרה
 יוצא לאור ע"י מוסד תורה והשכלה לציבורים ולנוער
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה
 מהדורה מיוחדת בשביל ההסתדרות הציונית העולמית
 המתקפה לחנוך ולתרבות תורניים בגולה

רמב"ם (תלמוד) מ"ה כ"ה-כ"ח מ"ו א"ו-ג'

א. כ"ו וינברו אליו את כל דברי יוסף.

רמב"ם: נראה לי על דרך הפשט, שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף, אבל חשב כל היה תועה בשדה והמוצאים אותו לקחוהו ומכרו אותו אל מצרים, כי אחיו לא רצו להגיד לו חטאתם, אף כי ידעו לנפסתם פן יקצוף ויקללם... ויוסף במסדרו הטוב לא רצה להגיד לו. ולכן נאמר "ויצונו אל יוסף" לאמר: אביך צוה לפני מותו לאמר... אנא שא נא פסע אחיך... (בר' כ"ו ט"ז-י"ז) ואלו ידע יעקב בענין הזה, היה דאזי להם, שיחלו פני אביהם במותו לצוות את יוסף מפיו, כי ישא פניו ולא ימרה את דברו, ולא היו בסכנה ולא יצטרכו לבדות מלבט דברים. (וע' גם דברי הפסקתא רבתי המובאים בגליון ויחי תשי"א שאלה הו')

1. הסבר, מה ראה הרמב"ם להביא דבריו אלה דווקא לד"ת הזה. ומה הקסי שבפסוקנו המתפרש ע"י דבריו אלה?
2. מ"ש להביא מפרשת ויחי - מדברי יעקב בברכתו - פסוקים שיש בהם כדי להוכיח או לסתור את דבריו?

ג. מ"ו א"ו ויסע ישראל וכל אשר לו

ב. ויאמר אלקים לישראל במראת הלילה

התוכל להסביר, למה נקרא כאן "ישראל" ולא כמו שנקרא בפרק מ"ה פסוקים כ"ה, כ"ו וכן בפרקנו פסוק ה'?

(לשאלות מסוג זה ע' מקץ תש"ו שאלה א חיי סרה תשי"ג שאלה ב.)

ג. מ"ו א"ו ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה סבע וינבה זבחים לאלוקי אביו יצחק.

רש"י למה לאלוהי אביו יצחק: ה"ל אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו, לפיכך הלה ביצחק ולא באברהם.

1. מה קשה לרש"י?

2XX. ממפרטי רש"י יש מקטין על דבריו "והלא אין אלה דברי יעקב אלא הכתוב מכנהו "אלוקי אביו יצחק"?

ענה לשאלתם והסר תלונתם מעל דברי רש"י!

3. התוכל לישוב את הקסי שבפסוקנו בעזרת כ"ו ב'?

א. מ"ו ג' אל תירא מרעה מצדיתך.

אברבנאל מקשה: למה הוצרך הקב"ה לדבר עם יעקב "אל תירא מרעה מצדיתך" כי הנה הוא לא היה ירא מזה וקודם זה הדבר אמר "אלכה ואראנו בשרם אמות" וכבר נסע לדרכו כמו שאמר "ויסע ישראל וכל אשר לו"?

נסה לענות לשאלתו.

ה. מ"ו ד' ואנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה.

1XX. רשב"ם: כלומר ארד עמך וגם עלה אעלך כמו (שמות י"ב ל"ב) "וברכתם גם אותי".

מהו הקסי המסותר בפסוקנו ובפסוק מס' שמות ומהי דרכו של רשב"ם בישוב קסי מפיו זה?
 (העזר בדברי רש"ם בר' כ"ט ל' ד"ה ויאבה גם את רחל).

2. רש"י ד"ה ואנכי אעלך: הנסתיחו להיות נקבר בארץ.

(ויגוס תס"ו)

ספורנו ד"ה אעלך גם עלה: אחר טאעלך ואוציאן מסם תוסיף מעלה על מה שהיה לך קודם ורתך שם, כאמרו (סמ"ג) "ולהעלותו מן הארץ והיא אל ארץ טובה".

(א) מה קשה לכל אחד מהם בפסוקנו?

(ב) מה ההבדל העיקרי בין הטובותיהם?

(וע' גליון חיי טרה ב, 1, 2 תס"ו)

3. מכילתא בשלח פרשה ג' (לשירת הים) זה אלי ואנוהו: וחכמים אומרים: "ואנוהו" - אלונו עד שאבוא עמו לבית מקדשו, מטל למלך שהלך בנו למדינת הים, ויצא אחריו ועמד עליו, הלך למדינה אחרת ויצא אחריו ועמד עליו, כך ישראל: כשירדו למצרים - שכינה עמהם, שנאמר "ואנכי ארד עמך מצרימה", עלו - שכינה עמהם - שנאמר "ואנכי אעלך גם עלה", ירדו לים - שכינה עמהם, שנאמר (ד"י י"ט) "ויסע מלאך אלוקים ההולך לפני ישראל וילך מאחריהם", יצאו למדבר - שכינה עמהם, שנ' (סמות י"ב כ"א) "וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך".

במה שונה פרוט המכילתא לפסוקנו מן הפרוטים דלעיל?

7. ד. ויוסף יסית ידו על עיניך.

ראב"ע במותך, כן מנהג החיים עם המתים.

ספורנו: לא תצטרך לפקוה עיניך להטיב חפצין, כי יוסף יגיע אליך בזולת הטבתך ולא תצטרך אתה להתעסק עם המצרים הבלתי ראויים לקרוב אליך.

העמק דבר: יש בזה הבטחה נפלאה לעיקר קיום האומה במצרים, ומשמעות "עיניך" - היינו תשוקתו ומדתו המיוחדת שנתן יעקב עיניו על זה. ומבואר בפרשה זאת הברכה (דברים ל"ג כ"ח) "ויסכן ישראל בטח בדד עין יעקב" - ד"עין יעקב" היא לשבת בטח בדד, ו"בטח" הוא להיות בטוח ובמדת אהבה בין אדם לחברו ו"בדד" הוא שלא להתערב יותר מן ההכרח עם אומות העולם...

ולענין בדד - הסתדל יוסף בכל כחו שלא יתערבו ישראל במצרים.

(וע' גליון זאת הברכה תשי"א סאלה ג)

1. מה החולטה שמצא ספורנו בפירוט ראב"ע - הנראה משמעות הכתוב - והצריכו לפרש פירוט אחר?

2. התוכל למצוא בפרשת ויגוס סיוע לדברי בעל העמק דבר שהסתדל יוסף להטאיד-טראל בנדידותם במצרים?

3XX. התוכל למצוא בדברי העמק דבר סימן לתקופתו של הפרסן, (הנצי"ב סולוביץ - בשליש השלישי של המאה ה-19, ביחוד תקופת חבת ציון)

(ע' גם דבריו לך לך תשי"ג סאלה ד')

שאלות מסומנות X קשות והמסומנות XX קשות ביותר, יפתור כל אחד לפי דרגתו.

הטובות יש לשלוח לנתמה ליבוביץ, ההסתדרות הציונית העולמית, המחלקה להנחך ולתרבות תורניית בגולה, ירוסלים, ת.ד. 92.